

ת"פ 16721/06/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי בירושלים

09 יוני 2015

ת"פ 16721-06-14 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

לפני כבוד השופט משה יועד הכהן
המאשימה

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד יובל קדר

נגד
הנאשם

פלוני (קטין)
ע"י ב"כ עו"ד פיראס דראושה ועו"ד אסתי פארי

גמר דין

1. על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן, במסגרת הסדר טיעון, נקבעה אחריותו של הנאשם בביצוע עבירה של שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.
2. על פי עובדות כתב אישום מתוקן, ביום 5.6.14 ישב המתלונן, אז קטין כבן 12 בתחנת האוטובוס ברח' השומר ב*****. בסמוך לתחנה עמד הנאשם ביחד עם שני אנשים נוספים.
3. הנאשם החליט לשדוד את המתלונן. לשם כך, ניגש אליו ולקח מידו את מכשיר הטלפון הנייד שלו. בסמוך לאחר מכן, דחף הנאשם את המתלונן והפילו ארצה וברח לכיוון רח' הנוטרים.
4. הנאשם הינו יליד חודש אוגוסט 1996. כלומר, היה כבן 18 חסר חודשיים בעת ביצוע העבירה.
5. הנאשם נשלח לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן. בתסקיר מיום 30.11.14, מתואר סיפורו האישי והמשפחתי. הנאשם הוא בן בכור למשפחה המונה זוג הורים ו-4 ילדים ומנהלת אורח חיים מסורתית-דתית. המשפחה עלתה מאתיופיה בשנת 1998. שני ההורים עובדים ונמצאים בקשר עם רשויות הרווחה על רקע קשיים כלכליים. עד לכיתה י', התנהגותו ותפקודו של הנאשם היו חיוביים, ללא בעיות התנהגות או משמעת. אולם, הישגיו בלימודים היו נמוכים והוא אובחן כסובל מהפרעת קשב וריכוז. נוכח קשייו הלימודיים, עבר בכיתה יא' לבית ספר תיכון מקצועי, כאשר בכיתה יב' החלה התדרדרות בהתנהגותו. הוא לא הגיע באופן סדיר לבית הספר הרבה לאחר ללימודים, שוטט והתחבר לנערים מפרי חוק בשכונת מגוריו. הנאשם השתמש בסמים ואלכוהול ונעדר שעות רבות ואף ימים מן הבית. אולם, לצד התדרדרותו הצליח לסיים 12 שנות לימוד בבית הספר ואף שיחק כדורגל בקבוצה מקצועית.

6. על פי דיווחו של שירות המבחן, בעקבות מעצרו בגין העבירה הנוכחית הוחלט לא בלי התלבטות בתמיכת הוריו, לשבצו בקהילת "רטורנו" על אף גילו הבוגר. קליטתו ב"רטורנו" לוותה בקשיי הסתגלות ונטתה לעליות וירידות. עם זאת, לא היה מעורב באירועים חריגים, הכיר בבעיית הסמים שלו, בבעיית השליטה בכעסים וחלה התקדמות בתפקודו. עקב ההערכה של צוות "רטורנו" בדבר הפוטנציאל השיקומי החיובי נענית לבקשה להאריך את השמתו בצו השגחה זמני בתנאי מגורים ב"רטורנו" בשישה חודשים נוספים.

7. לאור האמור בתסקיר נענית באופן חלקי לבקשה והארכת את צו ההשגחה בשלושה חודשים, תוך מתן הנחיה לשירות המבחן להמציא תסקיר מעדכן. באותו תסקיר מיום 5.3.15, תאר הנאשם קושי בשגרה היומית בקהילה ומחסור בריגושים, אך ציין כי הריגוש שלו הוא קורס הרכיבה על סוסים שבו הוא משתתף 3 פעמים בשבוע. עם זאת, צוין, כי כאשר הנאשם מקבל תפקידים במסגרת הוא עושה זאת באחריות רבה וניתן לסמוך עליו. בנוסף צוין אירוע חריג של גילוי אלימות מילולית שגרם להשעייתו למשך יומיים, בין התאריכים 8.2.15-10.2.15, כאשר במהלך השעייתו עשה חשבון נפש והביע רצון לסיים את הטיפול בקהילה. לפיכך, הומלץ על השמתו בצו השגחה ב"רטורנו" לתקופה נוספת של שלושה חודשים.

8. קיבלתי את המלצת שירות המבחן בעניין, בהסכמת המאשימה, תוך רישום הסתייגותה, שלא יהיה בכך כדי לשנות את עמדתה העונשית. בתסקיר המסכם שהוגש ביום 7.6.15, צוין כי בתקופה האחרונה הנאשם ממשיך לשמור באופן מלא על כללי המסגרת ב"רטורנו", לא היה מעורב באירועים חריגים ונעשתה איתו עבודה טיפולית משמעותית לגבי דפוסי התנהגות כוחניים ומאיימים וניכר כי חל מפנה משמעותי בהתנהלותו. צוין, כי הנאשם עובר תהליך חיובי מבחינת תפקודו והתנהלותו ומפנים את הדברים שהוא לומד, שלמד ומיישם את הכלים שקיבל בתפקודו היומיומי. בתסקיר צוין, כי לפני כשבוע הוא הנחה קבוצה טיפולית בה חשף עצמו באופן אותנטי ומרשים וקיבל חיזוקים רבים לחשיפה. בנוסף צוין אירוע שבו נער אחר השחית את כל בגדיו באמצעות אקונומיקה אך הוא הגיב לכך באופן מאופק, שיתף בכנות את הסובבים אותו ברגשי האכזבה התסכול והפגיעה שחוה והתנהלותו המרשימה עוררה השתאות וכבוד מצד הנערים והצוות.

9. עוד צוין, כי לאחר שסיים לימודי תעודה של 12 שנים בתיכון, הוחלט לשלבו במסלול בגרות ולאחר תקופה שבה חווה קשיים הוא לומד כיום בשקידה, מתאמץ ומביע רצון להצליח. בנוסף צוין, כי הנאשם השתלב בצורה מיטבית בחוות הסוסים, שולב בקורס של מדריך רכיבה טיפולית ורואה בכך תחום שהוא מתכוון לפתחו ולנצלו בעתיד.

10. בנוסף, הנאשם תופס מקום חזק ודומיננטי בקבוצת הנערים, מגיע באופן סדיר לפגישות טיפוליות עם העובדת הסוציאלית תוך עיבוד כנה של הקשיים הרגשיים אותם הוא חווה, כולל עיבוד חוויותיו מתקופת השימוש בסמים. בנוסף, דווח על קשר משופר עם המשפחה ושינוי דפוסי התנהגות בתוך המשפחה.

11. לסיכום צוין, כי וועדת ההערכה שנערכה לנאשם ברטורנו ביום 4.6.15 בהשתתפות הוריו, צוות הקהילה וקצינת המבחן, עלתה התרשמות כי הנאשם התגייס לטיפול באופן מרשים, מתקדם במסגרת ופורח בה, הוריו הביעו שביעות רצון ואסירות תודה לגבי התהליך שבנם עובר והנאשם עצמו הביע מוטיבציה להמשיך ולהתקדם בהליך הטיפול, תוך הבעת רצון להתגייס בצבא ובהמשך לעבוד בחוות סוסים. במסגרת הוועדה נבנו עם הנאשם מטרות להמשך הטיפול, כולל המשך ניקיון משימוש בחומרים ממכרים, בניית תוכנית לימודים לשנה הבאה והמשך עבודה טיפולית על דפוסי התנהגות שונים.

12. בסיכום, מציין שירות המבחן כגורמי סיכון את חומרת העבירה, שימוש אינטנסיבי בחומרים ממכרים לאורך תקופה ממושכת, קשיי לימודים מתמשכים ודפוסי התנהגות תוקפניים, מעורבות בפלייליים וחבירה לגורמים עבריינים בעבר ומצב כלכלי קשה במשפחה. כגורמי סיכוי מצויינים התהליך הטיפולי השיקומי בקהילת "רטורנו", שמירה על התנאים המגבילים בשנה האחרונה, הימנעות ממעורבות באירועים חריגים ושימוש בחומרים ממכרים זה למעלה מ-10 חודשים. כן צויינו, יכולת מנהיגות חיובית, עבודה רגשית מעמיקה בטיפול, הורים מתפקדים אכפתיים ומעורבים, לקיחת אחריות על העבירה שביצע, גילוי אמפתיה לנפגע העבירה בעת המעצר, השקעה בלימודים, עמידה ב-2 מבחני בגרות, התמדה והשקעה בקורס רכיבה על סוסים ושאפיות נורמטיביות לעתיד.

13. שירות המבחן ממליץ, כי בית המשפט יימנע מלהרשיע את הנאשם, לפנים משורת הדין וינקוט בעניינו בדרכי טיפול, זאת על מנת שלא להכתים את עתידו ולאפשר לו לפתוח את חייו הבוגרים ללא תיוג שלילי ולבנות את המשך חייו באופן נורמטיבי. לפיכך הומלץ על המשך צו פיקוח בתנאי מגורים בקהילת "רטורנו" למשך 10 חודשים; ביצוע של 100 שעות של"צ החל מחודש אוקטובר 2015; פיצוי סמלי כספי לנפגע עבירה בהתחשב במצבה הכלכלי הקשה של המשפחה והעובדה שהוא חוסה כיום ב"רטורנו"; חתימה על התחייבות להימנע מביצוע עבירות דומות בשנה הקרובה.

14. ב"כ המאשימה, עו"ד יובל קדר, בטיעונו לעונש, ציין שמדובר במקרה שאינו פשוט והמאשימה קיימה התייעצות לגביו בטרם הטיעונים. לדבריו, עמדת המאשימה לאחר אותה התייעצות הינה כי במקרה הנדון אין להימנע מהרשעה, מה גם שמדובר בהרשעתו של קטין המתישנת תוך זמן קצר ואינה חוסמת את גיוסו לצבא. לדבריו, אמנם העבירה אותה ביצע הנאשם אינה מתוחכמת, אך מדובר בקורבן צעיר מאוד שישב בתחנת אוטובוס ונפגע על לא עוול בכפו. הוא ציין, כי מדובר בחלק מתופעה נפוצה של שוד טלפונים סלולאריים שהפכה למכת מדינה ומחייבת התייחסות עונשית מרתיעה. לדבריו, את המסר המעודד לנאשם על רקע התסקיר החיובי, יש לבטא בהטלה של עונש בעבודות שירות לצד פיצוי ולו סימלי למתלונן כאשר לא יהיה בכך כדי לקטוע את ההליך השיקומי בו הוא נמצא בקהילת "רטורנו". עוד ציין כי הנאשם שהה במעצר ממש בין התאריכים 5.6.14-19.6.14 ולאחר מכן כחודש וחצי במעצר בית ומאז בקהילת "רטורנו".

15. ב"כ הנאשם, עו"ד פיראס דראושה, ציין את ההליך השיקומי המוצלח שעבר הנאשם ואת העובדה שלא נגרם נזק לא לגוף ולא לרכוש והטלפון הוחזר בשלמותו למתלונן. לדבריו, פסיקת בתי המשפט היא

אינדיבידואלית ונסיבותיו של התיק מצדיקות הקלה עם הנאשם ואי מיצוי הדין בעניינו.

16. אביו של הנאשם ציין את השינוי המשמעותי בהתנהגותו בתוך המשפחה, בעקבות ההליך שעבר ב"רטורנו", את הקפדתו על סדר הכללים בבית ואת הימנעות ההורים מרכישת משקאות משכרים עקב החוויה שעברה המשפחה. בנוסף ציין, כי הנאשם מהווה מודל חיקוי לאחיו הקטנים וכי הוא מעוניין להתגייס לצבא והרשעתו עלולה לפגוע בו בתחום התעסוקה והלימודים.

17. מדריכתו של הנאשם ב"רטורנו", הגב' אודליה סויסה, ציינה כי הנאשם עבר דרך קשה ומורכבת וכיום הוא מצליח למלא את מרבית המשימות המוטלות עליו, דפוסי התנהגותו השתנו, גישתו לאלומות השתנתה והוא יצר קשרים חברתיים בולטים תוך גילוי מנהיגות המשפיע על יתר הנערים בקבוצתו. גם היא עתרה להימנע מהרשעת הנאשם.

18. הנאשם עצמו בדברים מרגשים שנשא, הביא אסירות תודה למערכת בתי המשפט ולקהילת "רטורנו" על כך שלא ויתרו עליו ולא ויתרו לו, ואפשרו לו לעבור תהליך שיקומי. הנאשם, כלשונו, הגיע במצב של "אי שפיות" וכשהוא מסתכל אחורה, הוא מביע חרטה וצער על התנהגותיו בעבר ולוקח לגביהם אחריות מלאה. עוד לדבריו, הוא אינו משליך את האחריות על התמכרותו לסם כגורם למעשים ולוקח עליהם אחריות מלאה. לדבריו, החל בדרך חיים חדשה וניתן לו ארגז כלים להתמודד עם חייו, דבר שלא היה לו בעבר. הנאשם הביע רצון לפתוח דף חדש בחייו ולחיות חיים נורמטיביים ולהתגייס לצבא.

דין והכרעה

19. הנאשם, על אף שבעת ביצוע המעשה היה קרוב לגיל בגירות, נשפט ונדון לפי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א-1971 (להלן: "**חוק הנוער**"), שהרציונאל המרכזי המנחה אותו הינו, בעיקרו, רציונאל שיקומי ולא ענישתי. כפועל יוצא, באותם הליכים ההרשעה איננה הכלל האוטומטי ובאיזון המתחייב על בית המשפט לצאת מנקודת הנחה שההרשעה בדין תפגע בסיכויי שיקומו של הקטין גם מבלי שהוצג נזק קונקרטי צפוי, זאת בשל העובדה ש"ספר חייו" כבגיר טרם החל להיכתב. לשיקולי ענישת קטינים ולהבחנה בינם לבין שיקולי ענישת בגירים ראו בהרחבה ע"פ 5048/09 **פלוני נ' מדינת ישראל** (14.2.10) וכן ע"פ 49/09 **מדינת ישראל נ' פלוני** (8.3.09).

20. במקרה הנדון, הנאשם עבר ומוסיף לעבור הליך שיקומי מרשים ויוצא דופן המשליך על התנהגותו, הן בתחום הלימודים, הן בתחום התעסוקה וההכשרה התעסוקתית, הן בתחום האיש, הן בתחום החברתי, הן בתחום המשפחתי והן בתחום הרגשי. הנאשם גם נטל אחריות מלאה למעשה ובניגוד לנאשמים אחרים שסבלו מהתמכרויות לסמים או לאלכוהול ואשר נוטים להשליך אחריות למעשיהם על ההתמכרות, קיבל על עצמו אחריות אישית מלאה והביע חרטה וצער על מעשיו. בנוסף, הנאשם השתלב בצורה מוצלחת בקורס הדרכה לרכיבה טיפולית שבו מצא לצד סיפוק רב אפיק לתעסוקה עתידית כבוגר.

21. יצוין, כי אמנם מדובר במעשה של שוד מכשיר סלולארי והקורבן הינו קטין צעיר, דבר המעצים את חומרת המעשה. עם זאת, יש לזכור כי רמת האלימות שננקטה לא היתה גבוהה וכי המכשיר עצמו הוחזר לידי הקטין.

22. עוד יצוין, כי הנאשם הוא בן למשפחת עולים מאתיופיה. רבות נכתב ונאמר בספרות האקדמית על הקשר שבין הגירה לבין פשיעה. בעניין המצב בישראל, יצוין כי הסטטיסטיקה הרשמית מראה באופן עקבי, כי בכל גל עליה שהגיע לישראל, אחוז העולים בקרב העבריינים גדול ממספרם היחסי באוכלוסייה. בנוסף ובאופן ספציפי המחקרים מלמדים, כי יש סיכוי רב שהמתבגר העולה ייטה להגיב לקשיי הקליטה באמצעות אקט של מרד והתרסה ונפוצות התגובות של הסתגרות מחד וגילויי התרסה מאידך שלעיתים גובלים בפשיעה, עזיבת לימודים וצריכת סמים. זאת, בין היתר, כתוצאה מההתנגשות שבין תרבות המוצא לבין התרבות המקומית. ראו: א. אפל "מסמך רקע לדיון בנושא: עבריינות בקרב בני נוער עולים חדשים", מרכז המחקר והמידע, ירושלים, כנסת ישראל (2003).

23. בנוסף, מלמדים מחקרים גם בארץ וגם מחוצה לה, כי בני הדור השני להגירה סובלים יותר מהוריהם ויותר מהדורות הבאים אחריהם מהתוצאות השליליות של משבר ההגירה. זאת, על רקע הפער בין נורמות ההורים ובין נורמות החברה הקולטת, ערעור הסטטוס החברתי-כלכלי והתפוררות הלכידות הטבעית של המשפחה. לעומת הדור הראשון, הדור השני חווה בעצימות גבוהה קונפליקט תרבותי במהלך תהליך החיברות לנורמות החברה הקולטת. זאת כשאותן נורמות מתנגשות עם נורמות בית ההורים ונורמות החברה ממנה הגיעו ממדינת המוצא. ראו: שוהם, ש.ג., אדד, מ. ורהב ג. "פרק 8: התנגשות תרבויות ועבריינות של מהגרים": קרימינולוגיה, הוצאת שוקן תל-אביב (מהדורה חמישית) (2004). בעמ' 365-403.

24. לפיכך, ניתן להניח כי גם לקשיי הקליטה של הנאשם שהוא בן למשפחת עולים מאתיופיה, היתה השפעה על מצבו, כעולה גם מהתסקיר, גם נתון זה צריך להילקח בחשבון.

25. לאור כל האמור, תיוגו של הנאשם כיום על ידי הרשעה והשתת עונש של מאסר בעבודות שירות, עלול לפגוע במסלול החיובי שבו הוא נמצא. באיזון ועל אף חומרת העבירה, סבורני כי יש מקום לתת בנסיבות תיק זה משקל מרכזי לשיקולי השיקום ולהעניק לנאשם הזדמנות להמשיך במסלול נורמטיבי כאדם בוגר. סבורני, כי בסופו של דבר, מי שייצא נשכר מכך הוא לא רק הנאשם אלא החברה כולה.

26. לפיכך, החלטתי להימנע מהרשעה ואני מורה על נקיטת דרכי הטיפול הבאות לפי המלצת שירות המבחן:

א. צו פיקוח קצין מבחן למשך 10 חודשים נוספים, בתנאי מגורים בקהילת הנוער "רטורנו";

ב. ביצוע 100 שעות של"צ לפי תוכנית שיקבע שירות המבחן ללא צורך בהחלטה שיפוטית נוספת החל מחודש אוקטובר 2015;

ג. פיצוי כספי בסך 1,000 ₪ למתלונן שישולם ב-4 תשלומים שווים ורצופים החל מיום 1.11.15, לפי פרטים שתעביר המאשימה למזכירות בית המשפט;

ד. התחייבות כספית בסך 5,000 ₪ להימנע מביצוע כל עבירת אלימות או רכוש למשך שנה מהיום. ההתחייבות תיחתם בתוך 7 ימים מהיום.

27. מובהר לנאשם, כי אם לא ישלים את צו השל"צ, או לא ימלא אחר הוראות שירות המבחן, או יבצע עבירות נוספות בתקופת הפיקוח, ניתן יהיה להפקיע את צו המבחן, להרשיעו ולהענישו עונש נוסף בגין העבירה נשוא תיק זה.

המזכירות תשלח עותק גמר הדין לשירות המבחן לנוער.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהיום.

ניתן והודע היום, כ"ב בסיוון תשע"ה, 09/06/2015, במעמד הנאשם ובאי-כוחו ובהעדר ב"כ המאשימה.

[

משה יועד הכהן, שופט

הוקלדעלידינוריתביבי